

TRADIČNÍ
ŘEMESLA
VYSOČINY

AKTIVITY MOTIVAČNÍ V

OBSAHUJE:

1. Základní informace a podmínky zapůjčení
2. Tradiční řemesla Vysočiny – aktivity motivační
3. Sada Sklář
4. Sada Tkadlec
5. Sada Truhlář
6. Reflexe Jak jsem poznal/a tradiční řemesla Vysočiny – aktivity hodnotící

ZÁKLADNÍ INFORMACE A PODMÍNKY ZAPŮJČENÍ

Program Tradiční řemesla Vysočiny představuje řemesla obecně i s důrazem na řemesla typická pro náš kraj – sklářské, tkalcovské a truhlářské. Sami si vyberete, jak program sestavit. Začátek a konec je daný. Nejprve zařadíte aktivity motivační, pak sadu Sklář, sadu Tkadlec a sadu Truhlář. Můžete využít všechny tři, dvě sady nebo pouze jednu vámi vybranou. Na závěr doplníte program reflexí.

Maximální délka zapůjčení programu je 10 dní (cca 3 dny na seznámení a přípravu programu, 4–5 dní na provedení kompletního programu). **Zápůjčka je zdarma.** Program Tradiční řemesla Vysočiny si můžete rezervovat na pokladně Muzea nebo tel. 461 723 855 a 733 712 503. Jakékoli dotazy směřujte na **Mgr. Simonu Valachovou, valachova@muzeum.policka.org, 775 322 751.**

OSNOVA PROGRAMU:

1. Tradiční řemesla Vysočiny – aktivity motivační
2. Sada Sklář
3. Sada Tkadlec
4. Sada Truhlář
4. Reflexe Jak jsem poznal/a tradiční řemesla Vysočiny – aktivity hodnotící

V programu se řídíte metodikou k jednotlivým aktivitám a sadám. Sady Sklář, Tkadlec a Truhlář využívají metodu „Muzejního kufríku“. Jde o vzdělávací pomůcku, která přenáší „kousek muzea“ přímo do třídy. Obsahuje autentické nebo modelové předměty, díky nimž se žáci učí zkušeností, objevováním a vlastní činností. Metoda vychází z principu učení skrze prožitek a badatelsky orientované výuky. Žáci zkoumají reálné objekty, kladou otázky, hledají souvislosti a tvoří vlastní závěry. Učitel zde není hlavním „přednášejícím“, ale spíše průvodcem. Metodika je zpracovaná pro věkovou skupinu MŠ a 1. ročník ZŠ a 2. – 5. ročník ZŠ.

↕ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

↓ METODIKA PRO MLADŠÍ věková skupina MŠ a 1. ročník ZŠ

↑ METODIKA PRO STARŠÍ věková skupina 2. – 5. ročník ZŠ.

🕒 ČAS časová dotace

📄 PRACOVNÍ LIST odkaz na doplňující materiály nebo pomůcky ze sady

🎨 VÝTVARNÁ ČINNOST druh aktivity

❓ PŘEMÝŠLEJ

👉 POHYB

📌 SHRNUŤÍ

↩ REFLEXE

! TIP

Řemeslo je práce, při které lidé něco vyrábějí nebo opravují vlastníma rukama. Nejde jen o hotový výrobek, ale i o to, jak vzniká – krok za krokem, s pečlivostí a trpělivostí. Často byla výroba zjednodušena díky strojům, ale ne vždy jde ruční práce nahradit. Dnes si můžeme téměř vše koupit, ale řemesla mají pořád své místo. Připomínají nám, jak důležité je umět něco vytvořit, opravit nebo vymyslet. A hlavně – že radost z vlastnoručně udělané věci je úplně jiná než z té koupené.

Seznamte se s řemesly, která byla a stále jsou nezbytná pro náš běžný život.

1. KDE SE VZALO, TU SE VZALO!

⌚ CCA 20 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↓ METODIKA PRO MLADŠÍ

Předměty – bota, keramický hrnek, zástěra, podkova, skleněná váza, dřevěná hračka
Pracujeme společně v kroužku. Předměty si postupně prohlédneme a popíšeme je. Učitel se doptává.

Otázky:

↳ PŘEDMĚTY

- Co je to za předmět?
- Jaký je?
- Z jakého je materiálu?
- Používáte ho? Jak?
- Jak tento předmět vznikl?
- Jak se říká takovému řemeslu?
- Co by se stalo, kdyby takoví řemeslníci neexistovali?

! TIP

Hledejte v prostoru předměty ze stejných materiálů – kůže, keramika, látka, kov, sklo, dřevo.

↑ METODIKA PRO STARŠÍ

↳ PRACOVNÍ LIST

Předměty – bota, keramický hrnek, zástěra, podkova, skleněná váza, dřevěná hračka
Rozdělíme se do skupin, kde každá skupina dostane jeden předmět k prozkoumání.
Ve skupině vyplníte pracovní list, a pak představíte svá zjištění celému kolektivu.

! TIP

Vystavte shrnutí na nástěnku a okolo něj rozvěste pracovní listy.

🌀 SHRNUTÍ

Každá věc kolem nás má svůj příběh a na jeho začátku jsou šikovné ruce řemeslníka.

2. POZNEJ ŘEMESLA

↳ CCA 10 MINUT } POHYB
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Hledáme obrázky rozmístěné po místnosti, vždy jde o trojici obrázků vztahujících se k jednomu řemeslu. O správnosti vás přesvědčí poskládání obrázků do kruhu.

↳ PUZZLE TROJICE

🌀 SHRNUTÍ

Lidé mají různá povolání a některá z nich jsou řemesla. Každé řemeslo má své nástroje a to, co vyrábí. Umíme přemýšlet nad tím, co k sobě patří.

3. BÁSNI O ŘEMESLECH

🕒 CCA 15 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ
↑ METODIKA PRO STARŠÍ

Pracujeme samostatně nebo ve dvojicích. Naším úkolem je prostudovat kartu řemesla a sepsat „limerik“, do kterého se pokusíme dostat alespoň jednu informaci o řemesle. Limerik je krátká, pěti-veršová báseň s rýmovým schématem AABBA, často s vtipným obsahem.

↳ KARTY S PŘEDSTAVENÍM ŘEMESEL

Zní třeba takto:

Byl jeden sklář z Vysočiny,
do píšťaly foukal tři hodiny.
Radoval se jako kluk,
že má prima bublifuk.
Foukající sklář z Vysočiny.

Byl jeden truhlář z Poličky,
co ze dřeva vyrábí poličky.
K velkému úžasu sousedů,
vyhobloval jednu z ledu.
Ledovou poličku z Poličky.

Na závěr nás čeká „poetické pásmo“, kdy všichni předneseme své limeriky.

! TIP

Prohlédněte si, přečtete si knihu Kláry Smolíkové Řemesla. Autorka ke knize připravila doplňkové úkoly. Vyzkoušejte některé. Líbí se vám knížka? Můžete ji zakoupit u nás v muzeu!

↳ DOPLŇKOVÉ ÚKOLY
↳ STRIPY

📄 SHRNUTÍ

Každé řemeslo skrývá spoustu zajímavostí – řemeslníci používají jiné materiály, jiné nástroje a jiné postupy. Mají mezi sebou „svůj jazyk“ – pojmenování nástrojů a pomůcek často neznáme, a proto nám to může připadat jak z jiného světa.

4. ŘEMESLO JSOU RUCE

↳ CCA 20 MINUT ⌘ VÝTVARNÁ ČINNOST
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

PŘIPRAVTE: PODLOŽKU, KULIČKU MODELÍNY O PRŮMĚRU CCA 3-4 CM A ŠPEJLI NEBO RÁDLO PRO KAŽDÉHO ŽÁKA

Řemeslo je práce, při které člověk něco vyrábí vlastníma rukama a umí to díky dovednosti, praxi a šikovnosti. Znáte spojení ZLATÉ ČESKÉ RUČIČKY? Říkáme tím, že v naší zemi žije hodně šikovných lidí, kteří si umí poradit a něco vyrobit vlastníma rukama. Máme dlouhou tradici řemeslníků a jsme vynalézáví – když něco nejde, vymyslíme jiný způsob. Ruce jsou pro řemeslníka jeho kouzelný nástroj. Umí tvořit i proměňovat obyčejné věci v něco krásného a užitečného. Ruce jsou nástroj, který máme pořád s sebou, a když se s nimi naučíme pracovat, dokážeme vytvořit cokoliv.

Úkoly pro naše ruce:

↳ ŠKRABOŠKY

- Prohmatej hmotu. Jaká je? studená / teplá, měkká / tvrdá, voní mi/ nevoní mi, hebká / hrubá, dělá zvuky / nedělá zvuky

Nyní si můžou žáci sundat škrabošky, učitel je vybere a zadává další úkoly.

- Rozbouchej kuličku modelíny do co největší placky.
- Uhlad' prsty placku, aby byla na povrchu co nejhladší bez žádných záhybů.
- Doprostřed placky vyznač špejlí / rádlem srdce.
- Pomocí špejle nebo rádla ozdob svoji placku i srdíčko.

🌀 SHRNUTÍ

**Moje ruce jsou silné – rozbouchaly placku, ale zároveň jsou jemné – uhladily hlínu.
Umí spolupracovat s mojí hlavou – Ruce prozkoumaly kuličku a řekly hlavě, co cítí.
Hlava pojmenovala vlastnosti. A funguje to i naopak. Hlava rukám poradila, jak vypadá tvar srdce a kde je uprostřed placky, a ruce to vytvořily.
Moje ruce jsou originál - každé zdobení je jiné, každý výrobek je originál.**

5. ŽÁDNÝ UČENÝ Z NEBE NESPADL

PŘIPRAVTE: STARÉ / POUŽITÉ PAPÍRY (STAČÍ VELIKOST A6) – 4 KS/ŽÁK

↳ CCA 20 MINUT } POHYB
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Vysvětlíte vlastními slovy, co znamená toto známé pořekadlo. Říká nám, že každá nová dovednost potřebuje čas, trpělivost a chuť nevzdat se hned při prvním neúspěchu. Vyzkoušíme si to na jednoduchých úkolech.

Pracujeme samostatně, každý má na svém pracovním místě korálek s provázkem, kolíček, papírky, kuličku, 2 kelímky a lžičku. Učitel zadává úkoly.

- navlečte korálek na provázek
- připněte kolíček na papír
- vytrhejte z jiného papíru kolečko
- přendejte pomocí lžičky kuličku z jednoho kelímku do druhého

Otázky k diskusi: Co mi jde nejlépe? Proč mi něco nejde? Jsem trpělivý?

Děti vše vrátí do původního stavu. Teď to zkusíme ještě jednou.

- navlečte korálek na provázek
- připněte kolíček na papír
- vytrhejte z jiného papíru kolečko
- přendejte pomocí lžičky kuličku z jednoho kelímku do druhého

Otázky: Jde mi to lépe? Čím to je? Už vím, jak na to, znám postup a neopakují chyby z prvního pokusu.

Žáci opět vše vrátí.

↳ KOLO NEVÝHOD

My si to ale ještě víc ztížíme. Zkusíme splnit úkoly s nevýhodou. Na kole nevýhod učitel vytočí jednu z možností - jenom pravá, jenom levá, poslepu, jen tři prsty z deseti, moje pravá+tvoje levá. Nyní zkusíme splnit stejné úkoly.

- navlečte korálek na provázek
- připněte kolíček na papír
- vytrhejte z jiného papíru kolečko
- přendejte pomocí lžičky kuličku z jednoho kelímku do druhého

Pokud to žáky baví, můžete vytáčet další nevýhody a plnit třeba jen jeden z úkolů.

Otázky: Jaká ruka je tvoje šikovnější? Jaké prsty nejčastěji používáš? Které znevýhodnění pro tebe bylo nejtěžší?

↳ SHRNUTÍ

At' už se učíme cokoli nového - psát, počítat, rýsovat, malovat, stříhat nebo třeba spolupracovat s ostatními, řešit společně problém, vymýšlet společnou zábavu, vždy začínáme od začátku a postupně se zlepšujeme. A někdy to jde hodně pomalu, proto musíme být trpěliví! Napoprvé se nám to málokdy podaří. Každý člověk musí dělat chyby a zkoušet to znovu, aby se něco naučil. Chyby proto nejsou špatné – naopak nám pomáhají se zlepšovat.

6. ZANIKLÁ ŘEMESLA

PŘIPRAVTE: STARÉ / POUŽITÉ PAPIRY (STAČÍ VELIKOST A6), 1 PAPÍR/ŽÁK

⌚ CCA 15 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Na Vysočině – v okolí našeho města / vesnice žili lidé, kteří dokázali kouzlit – ale ne kouzelnou hůlkou, jen svými rukama! Dřevo se pod rukama truhláře měnilo v krásný nábytek, švec z obyčejné kůže vyrobil pevné boty a sklář dokázal z roztaveného skla vytvořit vázy i ozdoby. Řemesla tady mají dlouhou tradici a každé dílo bylo jedinečné. Některá řemesla ale dnes pomalu mizí. Postupem času se vytratila nebo vytrácí z našich běžných životů – mladí lidé odcházejí do měst a dílny se zavírají, lidské ruce jsou nahrazeny stroji a technikou. Na Vysočině téměř zaniklo původní řemeslo sklářů, tkalců a truhlářů.

↳ POHÁDKY

Společně si přečteme tři krátké pohádky o skláři Ondřejovi, tkalci Lojzovi a truhláři Hoblinkovi. Děti po každé pohádce odpovídají na připravené otázky a plní úkoly.

Kouzla skláře Ondřeje

- Jak se jmenuje hlavní nástroj skláře?
- Co byl původní Ondřejův plán?
- Co nakonec vzniklo? Popiš.
- Utrhněte si každý malý papírek a trošku ho pomačkejte. Zbylý papír položte doprostřed. Bude sloužit jako cíl. Svůj papírek položte před sebe a opatrně ho dofoukejte do cíle. Vyzkoušejte fouknout co nejsilněji. Čí papírek doletí nejdál?

↳ DUHOVÁ LÁTKA
↳ ŠABLONY

Tkadlec Lojza a hvězdný prach

- Proč se Lojza stal tkalcem?
- Co Lojzovi pomohlo?
- Jaké bylo pravidlo, aby prach neztratil svou moc?
- Co by se dalo z duhové látky ušít? Vyzkoušej šablony.

Truhlář Hoblinka a rarach Všeschoval

- Vyjmenuj alespoň tři nástroje, které truhlář Hoblinka používá.
- V jakém měsíci se má narodit syn kováře, pro kterého bude Hoblinka vyrábět kolíbkou?
- Co změnilo raracha v truhlářova pomocníka?
- Vymysli nové jméno pro raracha Všeschovala.

! TIP

Přečtěte si i další příběhy z knihy Řemeslné pohádky.

🌀 SHRNUTÍ

Dříve lidé vytvářeli věci hlavně vlastníma rukama a každé dílo bylo originální. Dnes nám práci často usnadňují stroje, ale tím zároveň některá krásná řemesla mizí. Je důležité si je připomínat, vážit si práce řemeslníků a uvědomit si, kolik dovedností a trpělivosti za nimi stojí.

TRADIČNÍ
ŘEMESLA
VYSOČINY

SADA V SKLÁŘ

OBSAHUJE:

- informační leták na okopírování
 - barevná písmenka
 - významové popisky
 - básnička celá i jednotlivé verše
 - Sklářská pohádka na okopírování nebo přečtení
 - karty Techniky s řešením
 - ukázky motivů
 - karty motivů
-
- cedulky Příprava skla, Nástroje, Přísady na barvení skla, Výrobky
 - přísady pro sklářský kmen – písek, vápenec, soda, potaš (skleničky s názvy)
 - přísady na barvení skla – železo, kobalt, zlato, mastek (skleničky s barevným puntíkem)
 - předměty ze skla – 8 kusů (ukázky barevnosti skla a techniky zdobení – malované, broušené, lisované, hutně tvarované)
 - nástroje skláře – píšťala, svalák - prkýnko, svalák – naběračka, forma, pinzeta, nůžky

↓ METODIKA PRO MLADŠÍ
|> INFORMAČNÍ LETÁK

Okopírujte leták, který vám bude sloužit jako soupis informací a který také během aktivit společně doplníte. Vložte ho k předmětům.

↑ METODIKA PRO STARŠÍ
|> INFORMAČNÍ LETÁK

Nakopírujte leták pro každého žáka a u první aktivity si je rozdejte.

1. PROZKOUMEJ TO

↳ CCA 15 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Postupně vyložíme všechny předměty a pokusíme se je rozčlenit do skupin k cedulkám Příprava skla, Nástroje, Přísady na barvení skla, Výrobky. Poté si společně přečteme leták a je-li potřeba, tak předměty zařadíme správně. Vždy, když na předmět narazíme v textu, ukážeme si ho.

Na závěr si prohlédneme skleněné výrobky. Nechte žáky ohodnotit, který se jim líbí nejvíc. Každý by měl také doplnit, proč tomu tak je.

↳ CEDULKY

↳ PŘEDMĚTY NA PŘÍPRAVU SKLA, NA BARVENÍ SKLA, NÁSTROJE A VÝROBKY

📄 SHRNUTÍ

Prohlédli jsme si, z čeho sklo vzniká, jak vypadají nástroje skláře a přísady na barvení skla. Ze skla se dají vyrobit věci praktické, ale také krásné – snoubí se zde řemeslo s uměním.

2. K ČEMU SLOUŽÍ

↳ CCA 15 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Prohlédneme si společně nástroje, přečteme si, jak se jednotlivé nástroje jmenují a informace o nástrojích z letáku.

↳ NÁSTROJE

Nyní si pustíme video <https://www.youtube.com/watch?v=2djen2IvaWM>.

Při druhém spuštění se soustředte zejména na nástroje skláře. Hledejte podobné těm, které máte ve třídě.

Při třetím spuštění přemýšlejte, k čemu jednotlivé nástroje slouží. Můžete video stopovat u jednotlivých nástrojů.

Časová stopáž:

0:23 – 0:33 píšťala

0:35 – 0:40 svalák naběračka

0:42 – 0:52 forma

0:58 – 1:06 pinzeta

1:16 – 1:20 nůžky

1:39 – 1:41 svalák prkýkno

Společně se pokusíme přiřadit významové popisky k nástrojům, a pak je na nástroje přivážeme pomocí provázku.

↳ VÝZNAMOVÉ POPISKY

! TIP § POHYB

↑ METODIKA PRO STARŠÍ

Významové popisky předem ukryjte po třídě. Žáci je ve skupinkách hledají a přiřazují. Na závěr proběhne společná kontrola.

Významové popisky:

- Na pískání si mě neber. Jsem prodloužená ruka skláře, protože horké sklo se nedá pochovat.
- Se mnou si polévku nenabereš! Ale na baňky jsem machr.
- Když sklo neví, čím chce být, ráda mu to napovím. Dám mu tvar i vzor. Tak buď ve formě!
- Jsem malá, ale šikovná! Umím se skvěle vytahovat, teda umím sklo skvěle vytahovat i natahovat.
- Papír je nuda! Stříhám a odděluji hmotu o teplotě 1200 stupňů, a to chce pořádnou odvalu!
- Beze mě by sklo zůstalo jen obyčejnou kuličkou, díky mně se vytvaruje přesně tak, jak chceš.

🌀 SHRNUJÍ

Poznali jsme základní nástroje skláře a rozluštili jsme, jak se s nimi zachází a k čemu slouží.

3. ROZPOHYBUJ SE

↳ CCA 10 MINUT & POHYB

↓ METODIKA PRO MLADŠÍ

Protáhneme se při básničce o skle. Společně ji také oživíme. Zkuste vymyslet sami pohyb, který se k verši hodí. Na závěr celá třída básničku s pohyby vyzkouší. Schválně, kdo si zapamatoval nejvíc vymyšlených pohybů.

↑ METODIKA PRO STARŠÍ

Rozpohybujte básničku. Každá skupinka oživí svůj rým nějakým pohybem, jeden ze skupiny vždy přednáší. Společně pak přednese celá třída básničku s pohyby v kroužku, aby na sebe dobře všichni viděli.

↳ BÁSNIČKA

↳ CEDULKY S VERŠI

Básnička:

1. Sklo je všude kolem nás,
anglicky se říká glass.
2. Sklář ho vytahuje z pece,
vytváří z něho srdce.
3. Sklo je horké, pozor si dej,
se zdravím si nezahrávej.
4. Sklář má na to píšťalu,
fouká do ní pomalu.
5. Fúúú! zazní dílnou tiše
Roste srdce, čím dál výše.
6. Forma křičí: Sem ho dej
Já mu dám tvar nádhernej!
7. Nůžky cvaknou cvaky cvak,
Nepopal se, je to tak.
8. Když pak srdce vychladne,
krása z pece vypadne.

📄 SHRNUŤÍ

Pomocí básničky jsme si připomněli, jak vzniká sklo a jak pracuje sklář. Přidali jsme naše originální pohyby, a tím jsme básničku oživili a udělali z ní naše vlastní představení.

Zajímavé je, že když přidáme do učení pohyby, můžeme si informace lépe zapamatovat.

4. PŘIDEJ BARVY!

↳ CCA 10 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Přečteme si pohádku o skláři, a pak informace o barvení skla v letáku.
Co musíme přidat do skla, aby bylo červené?

↳ POHÁDKA

Vyberte skleničku s chemickou přísadou a barevným puntíkem. Hledejte po třídě stejně barevná písmenka, která složte jako puzzle. Vznikne název chemické látky, která sklo dokáže zbarvit do barvy puntíku na skleničce.

Do letáku název písmenka po písmenku zapište. Mezi skleněnými předměty ze sady najděte předmět této barvy a v letáku správný tvar vybarvěte.

Stejně tak postupujte i s dalšími skleničkami s puntíkem.

↳ SKLENICE S PUNTÍKY
↳ BAREVNÁ PÍSMENKA
↳ SKLENĚNÉ PŘEDMĚTY

🌀 SHRNUTÍ

Sklář potřebuje nejen šikovné ruce, ale i správné materiály. Když chceš, aby bylo sklo barevné, musíš přidat chemickou přísadu – třeba zlato, aby bylo sklo červené.

5. TAJEMSTVÍ VÝZDOBY!

Prohlédněte si předměty ze sady. Jsou ozdobené různými technikami zdobení skla. Společně si přečteme z letáku, o jaké techniky jde – jak můžeme sklo nazdobit. Nyní už vše víte. Dokážete rozčlenit výrobky podle technik zdobení? Karty vám pomůžou.

↳ CCA 10 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↑ METODIKA PRO STARŠÍ

|> SKLENĚNÉ PŘEDMĚTY

|> KARTY S TECHNIKAMI

6. OZDOB TO!

⌚ CCA 15 MINUT ⌘ VÝTVARNÁ ČINNOST
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

PŘIPRAVTE: VODOVÉ BARVY, ŠTĚTCE, KALÍŠKY NA VODU, PASTELKY, TUŽKY, FIXY

Nejjednodušší technika je malování skla. Ale je potřeba vymyslet, co na sklo namalovat. Skláři si nejprve připraví návrh a teprve potom se dají do práce. Prohlédněte si různé ukázky motivů na skle. Jaké se objevují často? Proč se zrovna tyto opakují na skle?

- květiny
- přírodní
- dětské motivy
- tematické – Vánoce, Velikonoce

Záleží na tom, na co budete výrobek používat. Prohlédneme si tyto karty – z jedné strany je výrobek bez zdobení a na druhé je zdobení. Co by mohlo být třeba na takové váze, skleničce na víno, püllitru na pivo, zvonečku?

Vyber si jeden z výrobků, vymysli, k čemu by se mohl užívat, vymysli vlastní dekor a namaluj ho. Zvolíš-li pastelky, vodovky nebo fixy, je jen na tobě.

I> UKÁZKY MOTIVŮ
I> KARTY S MOTIVEM A BEZ

📄 SHRNUTÍ

Přemýšleli jsme, proč se některé motivy opakují a jaké dekory se hodí k různým běžným předmětům. I jednoduché malování chce plán a nápad, je potřeba promyslet detaily a vždy vznikne originál.

7. DOPIŠ, DOKRESLI, ZHODNOT'!

↳ CCA 10 MINUT ↻ REFLEXE
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Projdeme společně leták, zopakujeme si, co vše jsme se dozvěděli, zkontrolujeme, že jsou doplněna všechna slova a vybarveny všechny obrázky.

Společně v kruhu probereme nebo žáci chodí v prostoru, na zazvonění/ tlesknutí se spojí do nejbližší dvojice a vzájemně si odpoví na otázku.

Otázky na reflexi:

- Dnes jsem zjistil/a, že...
- Sklo je zajímavé tím, že...
- Překvapilo mě, že...
- Nejvíce mě bavilo...
- Bylo pro mě těžké...
- Kdybych byl/a sklář, tak bych...
- Nejtěžší práce skláře je podle mě..., protože...
- Chtěl/a bych si zkusit...

! TIP

Chcete více zajímavostí a sklářské praxe? Navštivte naše muzeum!

Nabízíme programy Křehká krása skla a Poskládejte střípky skla s dílnou malování na sklo. Nedaleko je také Sklárna Karlov nebo Galerie Křížánky.

TRADIČNÍ
ŘEMESLA
VYSOČINY

SADA TKADLEC

OBSAHUJE:

- nástroje – lamačka, vochle, stávek
- tkalcovské stávky 22 ks na tkaní
- kolíkový stav na tkaní
- jehla v jehelníčku s nití
- ukázka tkaniny a pleteniny
- cedulky Přádlena, Tkadlec a Krejčí
- karta Jak se tká na stavu – osnova s útkem
- list Já látka na okopírování

1. JEDNY KALHOTY, ČTYŘI ŘEMESLA

↳ CCA 25 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Určitě znáte pohádku o Krtkovi. Krteček snil o kalhotkách s kapsami. Poradil si i bez řemeslníků, kterých je ke vzniku kalhot potřeba hned několik. Je to přádlena, která upřede nitě. Tkadlec, který z nití utká látku. A krejčí, který z látky ušije, co si vymyslíte. Prohlédneme a pojmenujeme si všechny předměty ze sady. Nástroje jakého řemeslníka tu máme? Rozdělte nástroje k cedulkám.

|> NÁSTROJE

|> CEDULKY PŘADLENA, TKADLEC A KREJČÍ

Patří něco přádleně? Ano lamačka a vochle. Co by mohl používat tkadlec? Samozřejmě tkalcovský stav nebo kolíkový stav. A co potřebuje ke svému řemeslu krejčí? Jehlu.

Teď si připomene pohádku o Krtkovi. Vaším úkolem je zjistit, jaké zvířátko nahrazuje jaký nástroj ze sady – vochlí, lamačku, tkalcovský stav a jehlu.

Nyní si pustíme video https://www.youtube.com/watch?v=__VW8vuPu_c&t=394s.

Lamačka slouží k lámání stonků lnu, odděluje se tím dřevnatá část od vláken. V pohádce len nalámal čáp. Vochle slouží k česání lnu, aby byla vlákna jemná a rovná. V pohádce místo ní poprosí Krtek ježka. Stav se jen tak nahradit nedá, v pohádce ho postavili a látku utkali mravenci. Jehlu nahradil ostrý zobák ptáčka Rákosníka.

Pojďme si lamačku a vochlí vyzkoušet. Opatrně! Vochle je velmi ostrá! Sledujte, co se se lnem děje. Lamačku položte mezi dva stolky nebo židle, aby nepořádek z lámání padal na zem.

|> LAMAČKA A VOCHLE

🔄 SHRNUTÍ

Uvědomili jsme si, že vznik látky je dlouhý proces a že na jednom výrobku pracuje více řemesel. Zároveň jsme si vyzkoušely, že zpracování lnu vyžaduje trpělivost, spolupráci i opatrnost při práci s nástroji.

2. TKANÉ NEBO PLETENÉ

↳ CCA 10 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Tkadlec je řemeslník, který vyrábí látku tkaním. Znáte i jiný způsob? (pletení, háčkování, ...) Rozdíl je vidět a poznáte ho i na vlastnostech látky. Prohlédněte si ukázkou látky tkané a pletené – látku musíte natáhnout. U tkané se nitě kříží přes sebe, vzniká pevná látka. U pletení se vlna zachytává do smyček, vzniká takový řetízek. Pletenina je proto pružná. Háčkovaná látka je podobná pletené, jen místo dvou jehlic se používá jeden háček. Najděte jakoukoliv látku (třeba své oblečení) a prozkoumejte ji. Je utkaná nebo upletená?

📌 SHRNUTÍ

Zapojili jsme smysly při zkoumání materiálů. Vidíme rozdíly ve způsobech výroby – čtverečky u tkaných látek a proužky u pletených. Teď už víme, proč je některá látka pružná a jiná pevná.

3. JAKO NITKY

Zahrajeme si na tkalcovský stav. Podívejte, jak vypadá.

↳ CCA 10 MINUT } POHYB

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

|> TKALCOVSKÝ STAV

|> KARTA JAK SE TKÁ NA STAVU - OSNOVA S ÚTKEM

Základem látky je OSNOVA.

Polovina dětí si stoupne do řady vedle sebe a vzpaží ruce. To jsou „pevné nitě“, které stojí na místě.

Druhá polovina bude dělat ÚTEK. To je pohyblivá nit, kterou se tká.

Chyťte se za ruce a procházíte pod „rukama“ osnovy vždy z jedné strany a pak z druhé, jako slalom.

Pak si role vyměníte.

🌀 SHRNUTÍ

Pochopili jsme, že tkaní znamená křížení nití. Také jsme si uvědomili rozdíl mezi „pevnou“ osnovou a „pohyblivým“ útkem.

4. JÁ LÁTKA!

Utkáme látku, která bude jen o vás. Na okopírovaný tkací stav nakresli ke každé nitce, co je pro tebe důležité, co máš rád a co rád děláš.

↗ CCA 10 MINUT { POHYB

↓ METODIKA PRO MLADŠÍ

!> KARTA JÁ LÁTKA BEZ TEXTU

Utkáme látku, která bude jen o vás. Na okopírovaný tkací stav napiš ke každé nitce, co je pro tebe důležité, co tě vystihuje, jaký jsi, co máš rád a co rád děláš.

↑ METODIKA PRO STARŠÍ

!> KARTA JÁ LÁTKA S TEXTEM

📄 SHRNUTÍ

Pochopili jsme, že stejně jako se látka skládá z mnoha nití, i každý člověk je tvořen různými vlastnostmi a zájmy. Každá vzniklá „látka“ tak je jedinečná a vyjadřuje naši osobnost. Je dobře, když sami sebe známe, a také, že umíme respektovat odlišnosti ostatních.

5. TKAJÍ TKALCI

↳ CCA 30 MINUT ⌘ VÝTVARNÁ ČINNOST

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

PŘIPRAVTE SI: KLUBÍČKA S VLNOU NEBO TRIČKOVINOU

Pojďme si vyzkoušet, jak vzniká látka! Zahrajeme si na tkalce a utkáme vlastní kobereček nebo podšálek. Můžeme to vyzkoušet na kolíkovém stavu. Ten je ideální pro menší děti, ale zvládnou i tkaní na malém stávku, ideálně ale s připravenou osnovou.

Se staršími dětmi připravíme osnovu, každý si natáhne osnovu malého do stávku sám. Poté si ukážeme postup tkaní.

!> MALÉ TKALCOVSKÉ STÁVKY

!> KOLÍKOVÝ STAV

!> NÁVODY

🔄 SHRNUTÍ

Prakticky jsme si vyzkoušeli, jak vzniká látka, a pochopili princip tkaní – střídání „nad a pod“. Procvičili jsme jemnou motoriku a soustředění při práci. Teď už víme, že je potřeba hodně trpělivosti a přesnosti!

6. PAVUČINA

↳ CCA 10 MINUT ⌘ POHYB

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

PŘIPRAVTE SI: KLUBÍČKO S VLNOU

Sedíme nebo stojíme v kruhu. Jeden drží klubko vlny, řekne jedno slovo, které se hodí k tkalcovskému řemeslu nebo tématu z této sady, a hodí nebo pošle klubko dalšímu. Nechá si však konec klubíčka. Vznikne nám tak síť tohoto řemesla.

Síť můžeme na závěr zamotat opět do klubíčka.

! TIP

↑ METODIKA PRO STARŠÍ

Zkuste síť svinout tak, že budete vracet klubíčko nazpět a při vrácení musí každý říct slovo, které řekl spolužák před ním.

! TIP

Chcete více? Navštivte muzeum v Ústí nad Orlicí a jejich Textilní dílnu. Blízko najdete také centrum Eden v Bystřici nad Pernštejnem nebo Veselý Kopec.

TRADIČNÍ
ŘEMESLA
VYSOČINY

SADA TRUHLÁŘ

OBSAHUJE:

- nástroje truhláře – pila, hoblík, kladivo, dláto, pilník, úhelník, palice a metr skládací
- žetonky Stopa truhláře 200 ks
- významové obálky
- karty pro pohyb – pila, hoblík a kladivo
- Puzzle Vývoj lípy
- Atlas Stromy a keře
- Chytré okénka
- Stromoměrka 6 ks
- kladívka
- škrabky
- ukázka měkké a tvrdé dřeva
- zatloukačka
- svěrák
- hoblík na hoblování

1. PO STOPÁCH TRUHLÁŘE

↳ CCA 10 MINUT } POHYB

J↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Truhlář je řemeslník, který pracuje se dřevem a vyrábí z něj různé věci, které používáme každý den. Vezme kus dřeva a pomocí nástrojů z něj vytvoří výrobek. Truhlář dřevo řeže, brousí, spojuje a zdobí, aby výrobek byl funkční, pevný a hezký. Dokážete najít a označit žetonkem všechny předměty, které by uměl vyrobit truhlář?

Pozor na předměty, které nejsou celé ze dřeva – jak je to s nimi?

I> ŽETONKY STOPA TRUHLÁŘE

@ SHRNUTÍ

Zjistili jsme, že takových věcí je kolem nás opravdu hodně – stoly a stolky, židle a lavice, skříňky a police, dveře, okenní rámy, dřevěné hračky, rámy obrazů nebo tabule, věšáky na oblečení, dřevěné kostky, stavebnice a jiné hračky. Viděli jsme, že některé věci nejsou celé ze dřeva, ale mají dřevěné části – i ty má na svědomí truhlář. Uvědomili jsme si tak, že truhlářské řemeslo je velmi důležité a truhlář po sobě zanechává opravdu hodně „stop“!

2. POMOCNÍCI TRUHLÁŘE

↳ CCA 15 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Vyndejte postupně všechny nástroje, přečtěte si jejich názvy a rozdělte je na ty, které znáte, a ty, které neznáte. Prohlédněte si nástroje důkladně, přemýšlejte o jejich tvaru a funkci. Pak přiřaďte ke všem nástrojům významové cedulky. Pomocí cedulek se seznámíte i s nástroji, které jste neznali nebo nevíte, co umí.

|> NÁSTROJE

|> VÝZNAMOVÉ OBÁLKY

🔍 SHRNUTÍ

Prozkoumali jsme nástroje truhláře. Přemýšleli jsme o tvaru a funkci těch, které neznáme, a vybírali pro popis z cedulky nejvhodnější nástroj. Překvapilo nás, že truhlář potřebuje velké množství různých pomocníků, které umí různé věci.

Významové obálky:

řežu	Pila řeže dřevo. Dělá „sem a tam“ a rozděljuje dřevo na menší kousky.
vyhlazuji	Hoblík vyhlazuje dřevo odebráním vrstvy materiálu. Dřevo po něm není drsné, ale krásně hladké.
zatloukám	Kladivo zatlouká hřebíky do dřeva, aby drželo pohromadě.
zdobím	Dláto vyřezává do dřeva. Může dělat díry nebo ozdoby.
obrušuji	Pilník obrousí a vyhlazuje malé nerovnosti, aby bylo dřevo pěkné.
udělám pravý úhel kde kladivo nestačí	Úhelník zajistí a zkontroluje pravý úhel. Palice se používá, když je potřeba udeřit velkou silou nebo při práci s dlátem.
měřím	Metr měří, jak je něco dlouhé.

3. DO RYTMU

↳ CCA 10 MINUT { POHYB

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

S nástroji se pracuje různými způsoby, truhlář musí při práci dělat speciální pohyby. Ukažte, jaký pohyb dělá, když používá kladivo. Předved'te řezání pilou. Znáte pohyb hoblování? Hoblík držíš za kolík jednou rukou a tlačíš směrem od sebe. Předved'te to.

Ted' si to vyzkoušíme u říkadla. Poznáte, jaký nástroj máte předvádět?

↳ BÁSNIČKA

↳ KARTY PRO POHYB

**Řežu, řežu prkýnka,
stačí tlačit zlehýnka.
Sem a tam, sem a tam,
z prkna stolek udělám.**

**Ťuk, ťuk, ťuky, ťuk,
ted' už ani muk.
Hřebík mizí do dřeva,
židle bude potřeba!**

**Hladím dřevo jak tváříčku,
pohlazení pro dušičku.
Voní smrky i buky,
práce mi jde od ruky!**

! TIP

Předvádějte a pěkně do rytmu. Můžeme si rytmus nejprve vytleskat rukama.

Nasbírejte na procházce klacíky a můžete rytmus vyt'ukat s klacíky.

**Ře-žu, ře-žu pr-kýn-ka,
sta-čí tla-čit zle-hýn-ka.
Sem a tam, sem a tam,
z prk-na sto-lek u-dě-lám.**

(pilka)

**Ťuk ťuk ťu-ky ťuk,
ted' už a-ni muk.
Hře-bík mi-zí do dře-va,
žid-le bu-de pot-ře-ba!**

(kladivo)

**Hla-dím dře-vo jak tvá-říč-ku,
po-hla-ze-ní pro du-šič-ku.
Vo-ní smr-ky i bu-ky,
prá-ce mi jde od ru-ky!**

(hoblík)

🌀 SHRNUŤÍ

Zkoušeli jsme, **jak se pracuje s nástroji truhláře**, ale zatím jen tak na zkoušku. Zjistili jsme, že **každý nástroj má svůj pohyb** – pila řeže tam a zpět, kladivo ťuká a hoblík hladí dřevo. Potrénovali jsme také náš **rytmus**. U truhláře to musí **znít jako na pořádném koncertě**.

4. DO AKCE!

↳ CCA 45 MINUT + PROCHÁZKA
 § POHYB ? PŘEMÝŠLEJ § VÝTVARNÁ ČINNOST

PŘIPRAVTE SI: KLACÍKY, KOUSKY DŘEVA, ODŘEZKY, ŠPALEK NA MĚŘENÍ, HŘEBÍČKY (MIN 3 KUSY NA ŽÁKA)

KUS DŘEVA NA ZATLOUKÁNÍ HŘEBÍKŮ – NAKRESLIT PUNTÍKY DO OBRYSU „OBRAZKU“, KOUSEK DŘEVA VHODNÝ NA UCHYCENÍ DO SVĚRÁKU NA HOBLOVÁNÍ

Vyrazte s dětmi do přírody! Prohlédněte si stromy – listnaté i jehličnaté, zkoumejte jejich listy, plody a kůru. Vezměte si s sebou papíry a tužky a můžete vyzkoušet frotáž přímo na kůře stromů. Ze sady použijete Atlas Stromy a keře, Chytré okénko a Stromoměрку. Na Stromoměrci najdete QR kód pro stažení pracovních listů (rovněž je máte ve složce).

Na procházce nasbíráte množství materiálu – klacky, kousky dřeva.

Zkuste oslovit i místní truhláře a poprosit je o odřezky na zatloukání hřebíků.

↳ ATLAS STROMY A KEŘE
 ↳ CHYTRÉ OKÉNKO
 ↳ STROMOMĚRKY
 ↳ PRACOVNÍ LISTY

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Ted' se z naší třídy / dílny / zahrady stane truhlářská dílna. Víme, že nástroje musí být hodně ostré, aby se s nimi dobře pracovalo, proto budeme velmi opatrní! Máme připravena tři stanoviště. Popíšeme si, co vás kde čeká.

1. Poznej stromy – Truhlář musí znát dokonale materiál, se kterým pracuje. Pokud vidí dřevo s jasnými, širokými pruhy (letokruhy), je to pravděpodobně dřevo měkké, nejčastěji smrk. Pokud vidí dřevo s velmi hustou, jemnou i výraznou strukturou, jde o tvrdé dřevo, například dub nebo buk. Každý strom se díky vlastnostem dřeva hodí na jiný výrobek. Z tvrdého dřeva se vyrábí nábytek nebo podlahy, z měkkého se dobře vyřezává, hodí se třeba na dřevěné hračky nebo náčiní do kuchyně.

Na stanovišti je připravený špalek dřeva a Stromoměрка, puzzle Vývoj lípy a ukázky ze stromů, kde můžete porovnat měkké dřevo a dřevo tvrdé a také můžete zjistit, jak krásně dřevo voní.

↳ STROMOMĚRKY
 ↳ PUZZLE VÝVOJ LÍPY
 ↳ UKÁZKA MĚKKÉ A TVRDÉ DŘEVO

2. Zatloukej – Truhlář musí při výrobě dřevo spojovat, aby výrobek byl kompletní a pevný. Čím prkna k sobě spojí? Může je k sobě přilepit lepidlem nebo je k sobě přitlouct hřebíky. Na stanovišti si vyzkoušíte zatloukání hřebíků. Nejprve to trénujete na zatloukačce. Každý z vás pak zatlouče dva hřebíky do kusů dřeva. Jsou na nich tečky a přesně do tečky zkusíte svůj hřebík zatlouct.

!> ZATLOUKAČKA
!> Kladívka

Malým dětem můžete nechat na stanovišti pouze zatloukačku. Se staršími můžete vyrábět z odřezků a hřebíků jednoduché výrobky.

Inspirace:

! TIP

3. Hobluj – Truhlář musí dřevo opracovat, aby bylo krásně hladké a bez kůry. Na třetím stanovišti můžeš pomoci škrabky klacíky zbavit kůry, smirkovým papírem obrousit a vyhladit. Vyzkoušíš si také hoblík. Upevníte svěrák a do svěráku vhodný kousek dřeva. (doporučujeme mít toto stanoviště pod dozorem).

!> ŠKRABKY
!> HOBLÍK A SVĚRÁK

! TIP

Hoblínky můžete využít na tvoření! Tvoření s dřevěnými hoblinami je skvělý způsob, jak využít přírodní materiál, který je voňavý a pro děti velmi zajímavý na dotek. Hobliny můžete využít jako výplňový materiál, pro lepení textur nebo jako vlasy a srst postaviček.

🌀 SHRNUTÍ

Naučili jsme se poznávat různé druhy dřeva a stromů. Zjistili jsme, že každé dřevo je jiné – některé je měkké a jiné tvrdé. Vyzkoušeli jsme si práci s nástroji – zatloukání, broušení i hoblování. Pochopili jsme, že truhlář musí být opatrný, trpělivý a přesný.

5. TRUHLÁŘSKÉ ŘEMESLO MÝMA OČIMA

↳ CCA 10 MINUT ↻ REFLEXE
↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Sedíme v kroužku a posíláme si kladivo, kdo má kladivo, může mluvit.

Představte si, že kladívko, které s námi bylo dnes celý den, umí mluvit. Co by o dnešku vyprávělo?

„Bylo jednou jedno kladívko, které...“

Pro menší děti je lehčí pouze doplnit věty:

! > DOPLŇUJÍCÍ VĚTY

„Dnes jsem si vyzkoušel/a...“

„Nejvíce se mi líbilo, když...“

„Kdybych byl truhlář, tak bych...“

„Měl/a jsem radost, když...“

„Povedlo se mi...“

„Překvapilo mě, že...“

„Dřevo je podle mě...“

„Truhlář musí umět...“

„Nejdůležitější nástroj truhláře je... protože...“

„Když pracuji se dřevem, tak...“

„Musel/a jsem být opatrný/á, když...“

„Trochu jsem se bál/a, když...“

„Zjistil/a jsem, že práce se dřevem...“

„Nejvíce mě bavilo pracovat s...“

„Kdybych měl/a vlastní dílnu, tak bych v ní měl/a...“

„Cítil/a jsem se jako opravdový truhlář, když...“

„Byl/a jsem pyšný/á na to, že...“

„Kdybych to měl/a říct jedním slovem, bylo to...“

„Zlepšil/a jsem se v...“

„Kdybych měl/a víc času, tak bych...“

„Myslím si, že truhlářská práce je důležitá, protože...“

„Kdyby moje kladivo umělo mluvit, řeklo by...“

„Dřevo si o mně asi myslí, že...“

„Kdybych byl/a mistrem truhlářem, tak bych zakázal/a...“

„Nejvtipnější moment byl, když...“

„Má tajná truhlářská superschopnost je...“

! TIP

Chcete více zajímavostí a truhlářské praxe? Zajímavé workshopy připravuje muzeum ve Svitavách!

Za návštěvu určitě stojí i jakákoli truhlářská dílna, nejlépe přímo ve vašem městě / vesnici.

TRADIČNÍ
ŘEMESLA
VYSOČINY

REFLEXE

Řemesla jsou pro nás moc důležitá, i když si to někdy ani neuvědomujeme. Díky nim máme spoustu věcí, které každý den používáme – třeba stůl od truhláře, skleničku od skláře, látku od tkalce nebo chleba od pekaře. Řemeslníci umí pracovat rukama, používají různé nástroje a vytvářejí užitečné i krásné věci.

Když poznáváme řemesla, učíme se, jak věci vznikají a kolik práce za nimi je. Řemesla nás učí tvořit, přemýšlet a vážit si práce druhých. Možná jsme zjistili, že nás některé řemeslo baví tak moc, že bychom ho jednou chtěli sami dělat.

1. KTERÉ ŘEMESLO BYCH SI VYBRAL

⌚ CCA 30 MINUT ? PŘEMÝŠLEJ 8 VÝTVARNÁ ČINNOST

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Zamysleme se, jaké řemeslo by nás nejvíce bavilo.

Na pracovní list nakreslíme a případně popíšeme nástroje a náradí, které bychom používali, a výrobky, které bychom vyráběli.

!> PRACOVNÍ LIST

! TIP ↑ METODIKA PRO STARŠÍ

Zkuste být originální, vymyslete si svůj vlastní styl nebo motiv!

Svůj list pak ukažte ostatním – poznali, jaké řemeslo sis vybral? Pokud ano, vrhneme se na druhou stranu listu. Úkolem je vyzdobit štít své dílny a celý domek vybarvit.

! TIP ↑ METODIKA PRO STARŠÍ

Vymyslete i svůj název nebo značku!

↪ REFLEXE

↓↑ METODIKA PRO MLADŠÍ I STARŠÍ

Se svými domky se posadíme do kruhu. Každý představí svoji dílnu, řekne, proč ho oslovilo právě toto řemeslo. Co se mu na něm nejvíc líbí.